

«PATER FAMILIAS»

PORTRETT

Av Carina Kaljord, KoRus - Nord

Han kan ikke ta æren for farskapet til KoRus-ene, men som en trygg bonuspappa har han ledet avkommet fra småskolen, gjennom puberteten og til myndighetsalder. Nå når «barnet» står støtt på egne ben og har funnet sin plass, forlater seniorrådgiver Jon Nysted Helsedirektoratet, etter 20 år med rus og KoRus som sitt ansvarsområde.

Det bør ikke komme som en overraskelse at fagbyråkraten har en fortid som sosionom i Utekontakten. Det er et eller annet med hele hans vesen som inngir tillit. At han havnet i daværende Rusmiddeldirektoratet, etter 12 år i Oslo kommune, var kanskje mer en tilfeldighet.

Kommunenes kjentmann

Det var helt tilbake til 1998 at Nysted fikk et vikariat i Rusmiddeldirektoratet. Også på denne tiden var det kommunene som var «hjertebarnet». Han jobbet da med tilskudd til forebyggende rusmiddeltiltak, med alle landets kommuner som ansvarsområde.

- Dette var en etablert ordning, og kommunene visste at gjennom tilskudd fra oss kunne de få gjennomført satsinger som varte i flere år. Det kom mange søknader, og dette var en jobb jeg var alene om. Hver søknad fortjente selvsagt grundig behandling. Dermed rakk jeg akkurat å avvikle ferie og trekke pusten litt mellom siste behandling og ny søknadsdato. Krevende, men interessant.

Noen år tidligere var kompetansesentrene innen rus opprettet. Bakgrunnen var myndighetenes behov for et styrket kompetansetilbud til kommunene og etter hvert et økt fokus på rusforebygging. De regionale sentrene skulle jobbe tett opp mot sine kommuner, gjennom tilskuddsbrev fra Helsedirektoratet.

- Sentrenes hovedoppgave har fra dag én vært å ivareta, bygge opp og formidle rusfaglig kompetanse i kommunene. Nettopp dette feltet har jeg hele tiden funnet meningsfullt å jobbe med, sier Jon.

Inn i «farsrollen»

Fra 2004 gikk Jon Nysted for alvor inn i «farsrollen», da han fikk ansvaret for å skrive tilskuddsbrevet fra direktoratet til kompetansesentrene. Kunnskapen om kommunene var utvilsomt avgjørende for at det var nettopp Jon som fikk denne oppgaven. Gjennom flere organisasjonsmodeller, politiske endringer og ulike ledere, har Jon alltid vært der, stø som fjell. Dette bekreftes også av ansatte på KoRus-ene, som beskriver Jon som både tilgjengelig, lyttende og at han bryr seg om de ansatte på sentrene. Han er med årene blitt selve personifiseringen av uttrykket «mellom fag, forskning og politikk». Mild, men bestemt har han både påvirket og fulgt sentrenes organisatoriske og faglige utvikling. Ikke minst har han bidratt med å oversette politiske signaler, og gi oppgavene tydeligere retning for ledere og ansatte i KoRus-familien.

- I forkant av selve utarbeidelsen av Tilskuddsbrevet har du gjennom flere år tatt med deg avdelingsdirektør og gjerne en annen sentral medarbeider ut i regionene, der målet er å besøke hvert senter. Hvorfor er dette viktig?

Jeg har lagt vekt på at KoRus-ene må preges av den samme respektfulle holdningen til de som jobber på kommunalt nivå.

- For meg som i samarbeid med sentrene utformer tilskuddsbrevet, er det helt nødvendig å kjenne til hvilke utfordringer hvert enkelt senter har, også geografisk. I tillegg gir dette en unik mulighet til likeverdig dialog om virksomheten. Jeg tror det var i 2001 at jeg hadde med meg daværende avdelingsdirektør på besøk til kommuner som hadde fått tilskudd i Nord-Norge. Vi startet på Helgeland og endte opp i Kirkenes. Turen tok tre dager. Først da skjønnte min leder hvilke utfordringer det byr på når man skal planlegge konferanser, kompetanseutvikling og møter med samarbeidspartnere i Nord-Norge. Dette må vi vite noe om når vi skriver tilskuddsbrevet, slik at kartet vi tegner stemmer med terrenget. Jeg har lagt vekt på at KoRus-ene må preges av den samme respektfulle holdningen til de som jobber på kommunalt nivå.

Dynamisk virksomhet

Etableringen av kompetansesentrene fra 1994, kom som et resultat av føringer i Stortingsmelding 69 1991–92, «Tiltak for rusmiddelmissbrukere».

- *Hva er det med kompetansesentrene som har fått deg til å jobbe med dem i nær 20 år?*

- For det første fordi dette er et utrolig spennende fagfelt. Alle sentrene består av dyktige fagfolk som legger ned et stort arbeid på tross av til dels uforutsigbare rammevilkår. Sentrene har siden 2004 levd under uklarhet rundt hvordan rusfeltet skal organiseres, og har aldri fått den arbeidsroen de hadde trengt og fortjent. Jeg synes det er helt utrolig hva sentrene likevel har klart å få til disse årene. Kanskje er det nettopp denne usikkerheten som har gjort sentrene til en usedvanlig dynamisk virksomhet, som fort snur seg rundt og leter etter løsninger på nye bestillinger fra oss eller Helse- og omsorgsdepartementet. Mangel på et klart mandat og forutsigbare rammer fra oss

som representerer myndighetene, gjør langsiktighet vanskelig. Et mandat som definerer sentrenes rolle som bindeledd mellom praksis, forskning og politikk hadde utvilsomt gjort det lettere både for ledere og ansatte ved KoRus-ene, medgir Nysted. Mandatet har vi nå fått i form av det felles samfunnsoppdraget fra 2015. Den nye utfordringen er å realisere dette samfunnsoppdraget sammen med de andre regionale sentrene, uten å miste det unike ved KoRus.

- Jobben i direktoratet med ansvar for KoRus i disse årene har vært noe av det mest interessante og givende for meg i hele min yrkeskarriere

Nyttig for kommunene

- *Hva tenker du at KoRus-ene har betydd for kommunene disse 20 årene?*

- Akkurat dét vet vi faktisk ganske mye om, sier Nysted engasjert.

- I 2011 fikk Rambøll i oppdrag å evaluere kompetansesentrene. Da ble det blant annet gjort en breddeundersøkelse med formål å kartlegge kommuner og bydelers kjennskap til sentrene, samt å kartlegge omfang av bruk av tilbud fra sentrene og den opplevde nytten av eventuell bruk. 82 prosent av kommunene og bydelene oppga at de kjenner til KoRus, og de som har mottatt tilbud fra KoRus vurderer disse som nyttige.

- Disse resultatene bekreftes i den helt ferske rapporten IS-24 fra Sintef, der hele 89 prosent av norske kommuner i 2017 oppgir å ha vært i kontakt med eller brukt KoRus. Den samme rapporten viser stor brukertilfredshet med tilbudet som gis. Det er derfor hevet over enhver tvil at KoRus-ene oppleves om nyttig for kommunene, fastslår han.

- *Hva ser du på som de største utfordringene fremover for kompetansesentrene?*

- Det er nok å finne den rette balansen mellom

ytterligere styrking av regionalt samarbeid med andre kompetansemiljø og samtidig opprettholde det nasjonale fellesskapet og samholdet med de øvrige KoRus. Det kan også bli en utfordring å sikre god ivaretagelse av KoRus-ene i det omorganiserte Helsedirektoratet. Men jeg tror vi har lagt et godt grunnlag for en forståelse av at her har vi bygd opp noe som virkelig er verdt å ta godt vare på fremover. Samtidig må man være åpen for at det vil komme endringer blant annet fordi «omlandet» endrer seg, dvs. regionalt nivå.

Fagformidling en kjerneoppgave

Nysted er også opptatt av formidling av den kunnskapen som KoRus-ene besitter:

- Formidling av kunnskap er en kjerneoppgave. Dette ivaretas først og fremst gjennom fagfolkenes arbeid i kommunene. I tillegg har vi etablert ulike nettressurser, og magasinet

vi i dag kjenner som Rusfag, ble startet allerede i 1995 under navnet Nyvågar. Da ble det drevet av undervisningslederne ved KoRus-ene. Målet var både å nå ut til kommunene med fagformidling, men også å fungere som et lim i KoRus-familien. I 2002 var tiden kommet for videreutvikling, både når det gjaldt format og design. Navnet ble da AproposRus. Magasinet var veldig bra, og fikk en 10. plass i konkurransen om Årets bedriftsblad allerede året etter.

- Likevel valgte direktoratet å legge ned magasinet i 2006. Hvorfor?

- Å legge ned AproposRus var en tabbe. Men avgjørelsen må sees i lys av at det på den tiden

Jon Nysted, seniorrådgiver i Helsedirektoratet, har hatt en helt sentral rolle overfor ledere og ansatte i KoRus-familien, og har blant annet bidratt med å oversette politiske signaler og gi oppgavene tydeligere retning.

eksisterte mange magasiner som direktoratet indirekte støttet med penger, og det var behov for en opprydding. Men det var helt klart feil å legge ned AproposRus. Vi har tatt selvkritikk på det, og ba derfor KoRus-ene om å re-etablere et fagmagasin. Siden 2011 har vi derfor hatt Rusfag, et magasin som holder høy faglig kvalitet og bidrar til å synliggjøre KoRus-enes kompetanse.

Reisende øyboer

At Nysted er glad i KoRus-ene og andre arbeidsoppgaver han har i Helsedirektoratet, er det ingen tvil om. Strengt tatt kunne han ha tatt joggeskoene og gått allerede sist oktober, da han fylte 67.

- Høsten er jo den mest hektiske tiden i direktoratet, så jeg hadde ikke tid til å slutte da, smiler han lunt i tredagersskjegget. Men i juni, da er det slutt. Da får jeg endelig mer tid til å reise. Kanskje først og fremst til Tromsø, der

barnebarnet Ludvik på 1 år bor. Og så har samboeren også 3 barnebarn i Oslo, som vi vil bruke tid på.

Jon kommer definitivt også til å fortsette å reise til Antiparos, denne greske øya som etter 40 år nesten er for «hjemme» å regne. En annen øy som ligger hjertet nær, er Lindøya i skjærgården utenfor Oslo, der Jon og samboeren har en sommerhytte. Nylig har de to også kjøpt et lite landsbyhus i Andalucia i Spania.

- Nå som KoRus-familien har utviklet seg til å bli en velfungerende familie, kjennes det helt greit å gi stafettpinnen videre, smiler Pater Familias, Jon Nysted.